

Centra voor spermawinning, inseminatie en embryotransplantatie bij paarden

- Overzicht 2009 -

Inleiding

Het winnen, behandelen en/of bewaren van sperma en embryo's, bestemd voor merries van derden, mag uitsluitend uitgevoerd worden door centra die daartoe een erkenning hebben.

De erkende centra mogen enkel sperma winnen, bewaren, insemineren of verhandelen van hengsten die door een erkende vereniging of organisatie van fokkers toegelaten zijn tot de voortplanting. Deze hengsten beschikken over dekcertificaten en hun nakomelingen kunnen ingeschreven worden in het stamboek van een erkende vereniging of organisatie van fokkers.

De centra die sperma of embryo's winnen die uitsluitend bestemd zijn voor de nationale handel, worden erkend door de Vlaamse overheid. Het Departement Landbouw en Visserij houdt toezicht op het vervullen van de erkenningsvoorwaarden. Dit zijn voorwaarden met betrekking tot:

- infrastructuur en uitrusting waaraan het centrum moet voldoen
- zoötechnische voorwaarden waaraan donorhengsten moeten beantwoorden
- administratieve voorwaarden waaronder de productie en de handel van sperma en embryo's moet gebeuren.

De werking van de centra wordt minstens 1 keer per jaar gecontroleerd door een ambtenaar van het departement.

De centra die sperma of embryo's winnen, die ook bestemd zijn voor de intracommunautaire handel, worden zowel erkend door de Vlaamse overheid als door de federale overheid, namelijk door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV).

- De Vlaamse overheid is in dit geval bevoegd voor de zoötechnische en administratieve voorwaarden.
- De federale overheid is bevoegd voor de voorwaarden betreffende infrastructuur en uitrusting van het centrum en de sanitaire aspecten waaraan donorhengsten of donormerries moeten voldoen.

Ook de werking van deze centra wordt minstens 1 keer per jaar gecontroleerd door een ambtenaar van het Departement Landbouw en Visserij voor wat betreft het zoötechnische en administratieve aspect. Het FAVV staat in voor de controles aangaande infrastructuur, uitrusting en sanitaire aspecten.

Een centrum kan een erkenning aanvragen en verkrijgen voor één of meer van de volgende activiteiten:

- inseminatie
- spermawinning voor de nationale handel of intracommunautaire handel

- embryowinning voor de nationale handel of intracommunautaire handel
- embryotransplantatie

De onderstaande tabel 1 geeft een overzicht van de activiteiten waarvoor een erkenning verleend wordt en de bevoegde overheid.

Tabel 1: overzicht van te erkennen activiteiten en bevoegde overheid

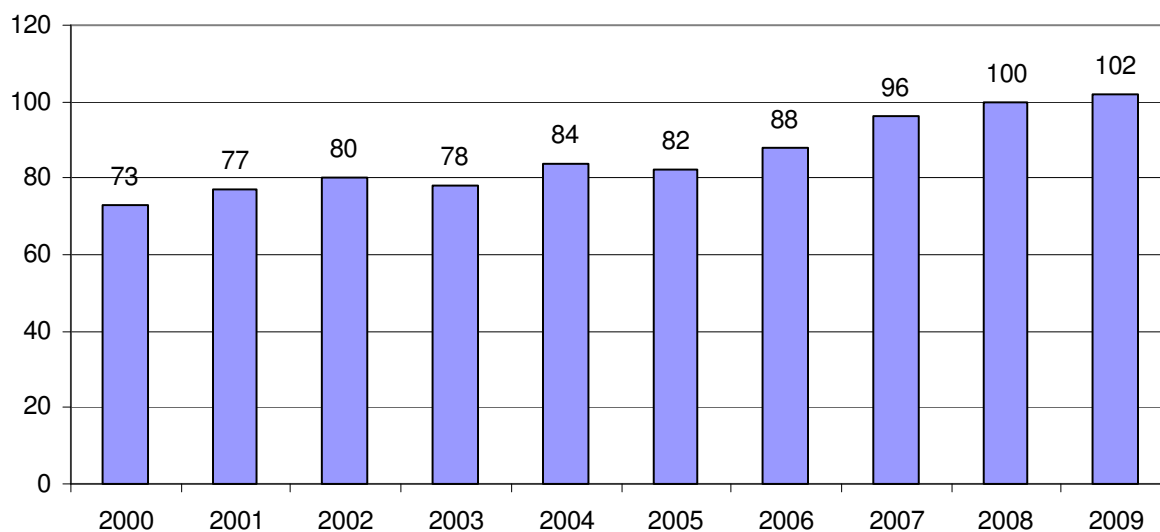
Activiteit waarvoor de erkenning verleend wordt	Omschrijving	Overheid die de erkenning verleent
Inseminatie	Het insemineren van merries van derden met sperma afkomstig uit een centrum dat erkend is voor de nationale of intracommunautaire handel	Vlaamse overheid
Winning van sperma/embryo's voor de nationale handel	Het winnen, behandelen, opslaan of verhandelen van sperma voor de nationale handel	Vlaamse overheid
Winning van sperma/embryo's voor de intracommunautaire handel	Het winnen, behandelen, opslaan, of verhandelen van sperma voor de intracommunautaire handel	De Vlaamse overheid voor de foktechnische aspecten en het FAVV voor de sanitaire aspecten
Embryotransplantatie	Het inplanen van embryo's afkomstig van een centrum dat erkend is voor de nationale of intracommunautaire handel	Vlaamse overheid

Resultaten seizoen 2009

1. Erkende centra

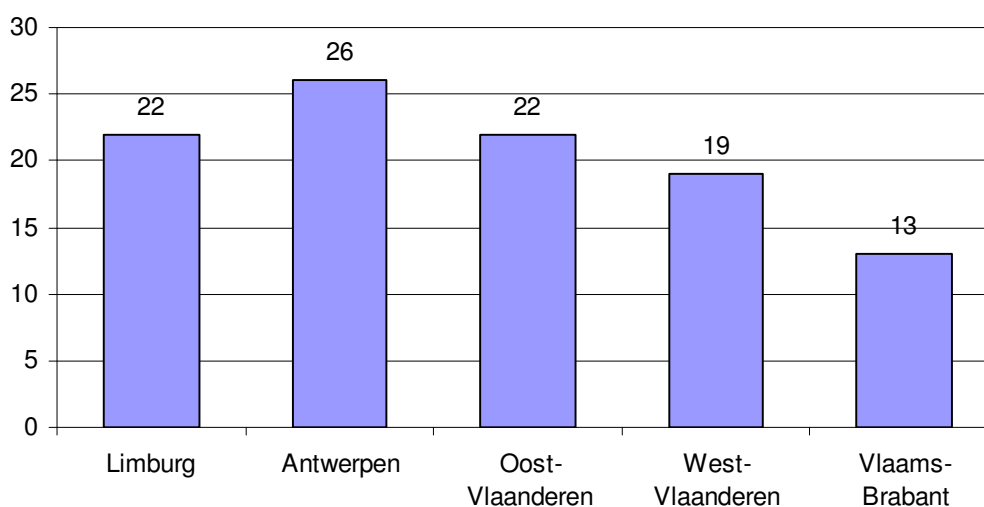
In 2009 waren er in Vlaanderen 102 centra erkend waarop één of meerdere van de hierboven vermelde activiteiten plaats hadden. In vergelijking met de voorgaande jaren is er een lichte, constante stijging merkbaar (figuur 1).

Figuur 1: evolutie van het aantal erkende centra in Vlaanderen

De centra liggen verspreid over de verschillende provincies waarbij Antwerpen het hoogste aantal centra heeft terwijl Vlaams-Brabant het laagste aantal heeft (figuur 2).

Figuur 2: aantal erkende centra per provincie

Onderstaande tabel 2 geeft een overzicht van het aantal centra per erkende activiteit en per provincie. Een centrum kan erkend zijn voor één of meerdere activiteiten.

Tabel 2: overzicht van het aantal centra per erkende activiteit en per provincie

-	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Vlaams-Brabant
Inseminatie	26	19	22	17	11
Spermawinning nationale handel	21	11	15	8	11
Spermawinning intracommunautaire handel	2	7	1	8	2
Embryowinning nationale handel + embryotransplantatie	0	1	4	3	0
Embryowinning intracommunautaire handel + embryotransplantatie	1	2	0	2	2

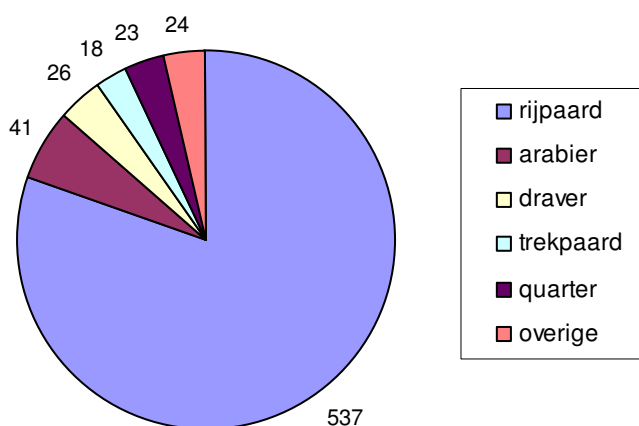
2. Spermawinning

2.1. Aantal ingezette hengsten

In 2009 werden er in totaal 669 verschillende hengsten ingezet op de centra. Van deze hengsten werd zowel vers sperma als diepvriessperma gebruikt voor de inseminatie van merries. Dit is een stijging ten opzichte van 2008 toen er 595 verschillende hengsten werden ingezet. Deze hengsten waren niet allemaal fysiek aanwezig op de centra.

Het merendeel van de ingezette hengsten zijn rijpaarden. Dit zijn paarden die ingeschreven zijn in stamboeken zoals Zangersheide, Belgisch Warmbloedpaard, Belgisch Sportpaard, Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland, Selle Français, Holstein,... De term overige in figuur 3 omvat de rassen fries, arabo-fries, lusitano, paint horse, paso peruano, rijpony, haflinger en fjord

Figuur 3: overzicht van de ingezette hengsten per ras

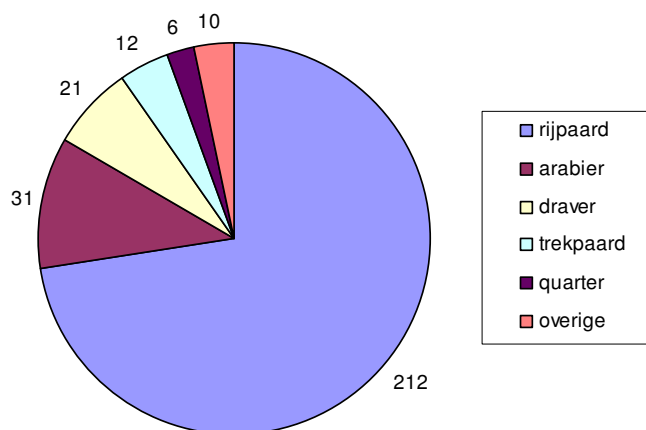

2.2. Aantal aanwezige hengsten

Er waren in 2009 in totaal 292 actieve hengsten aanwezig op de centra voor spermawinning. Dit is een lichte stijging ten opzichte van de voorgaande jaren, toen het aantal fysiek aanwezige hengsten min of meer stabiel schommelde tussen de 260 en 270 hengsten.

Het merendeel van de aanwezige donorchengsten zijn rijpaarden, zoals hierboven beschreven. De term overige in figuur 4 omvat de rassen fries, lusitano, paint horse, paso peruano en rijpony.

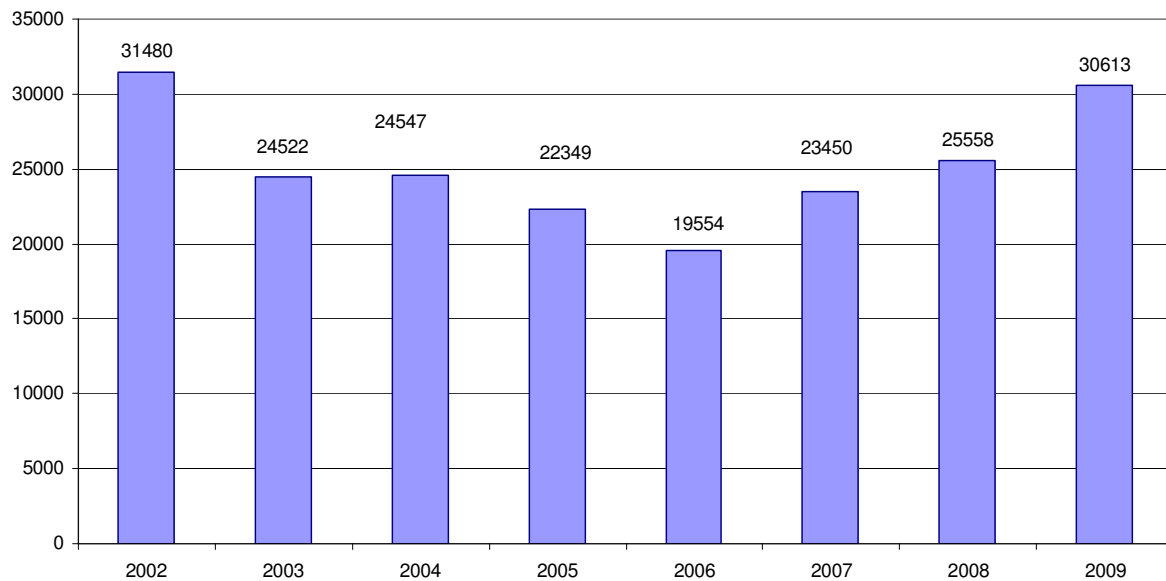
Figuur 4: overzicht van de aanwezige hengsten per ras

2.3. Aantal dosissen

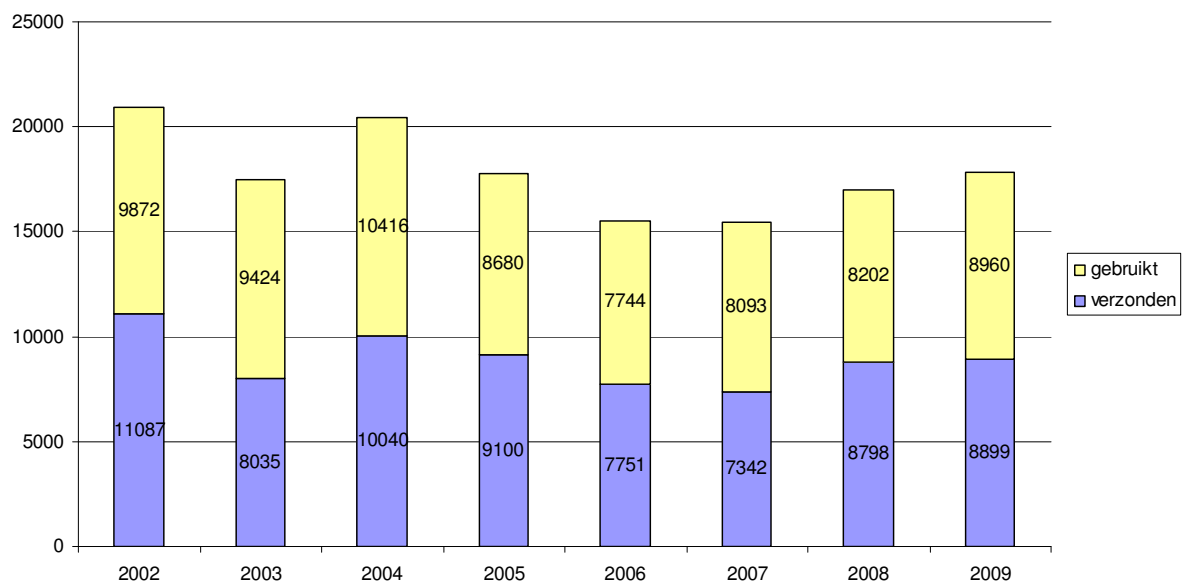
Van de 292 hengsten werden in 2009 in totaal 30 613 dosissen sperma gewonnen. Dit is een stijging 19,8% ten opzichte van 2008 (figuur 5).

Figuur 5: evolutie van het aantal geproduceerde dosissen sperma

Van deze geproduceerde dosissen werden er 8 960 dosissen gebruikt voor inseminatie op de centra zelf en 8 899 dosissen werden verzonden naar buiten de centra. Dit is een lichte stijging van ten opzichte van de periode 2005-2008.

Figuur 6: evolutie van het aantal gebruikte en verzonden dosissen

In vergelijking met 2008 werden er ten opzichte van het aantal geproduceerde dosissen minder dosissen gebruikt (-3%) en verzonden (-5%). De vergelijking tussen de sterke stijging van het aantal geproduceerde dosissen en de slechts lichte stijging in het aantal gebruikte en verzonden dosissen, geeft aan dat er vermoedelijk een stijging is in het aantal dosissen dat gewonnen werd om in te vriezen voor opslag in de centra.

Het gemiddeld aantal geproduceerde dosissen per hengst bedraagt 102.

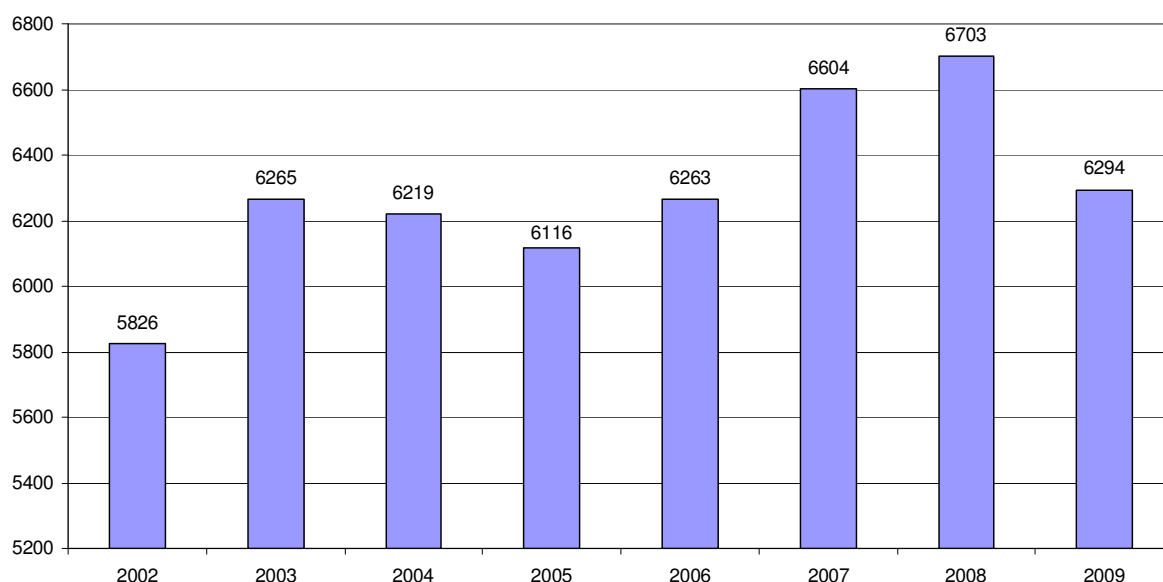
3. Inseminatie

3.1. Aantal geïnsemineerde merries

Er werden in totaal 6 294 merries geïnsemineerd op de erkende centra. Hiervan werden 3 070 merries geïnsemineerd in Oost-Vlaanderen, 1 102 in Limburg, 1 047 in Antwerpen, 673 in Vlaams-Brabant en 402 in West-Vlaanderen.

In vergelijking met 2008 is er een lichte daling vast te stellen waardoor de stijgende trend sinds 2005 wordt beëindigd (figuur 7)

Figuur 7: evolutie van het aantal geïnsemineerde merries

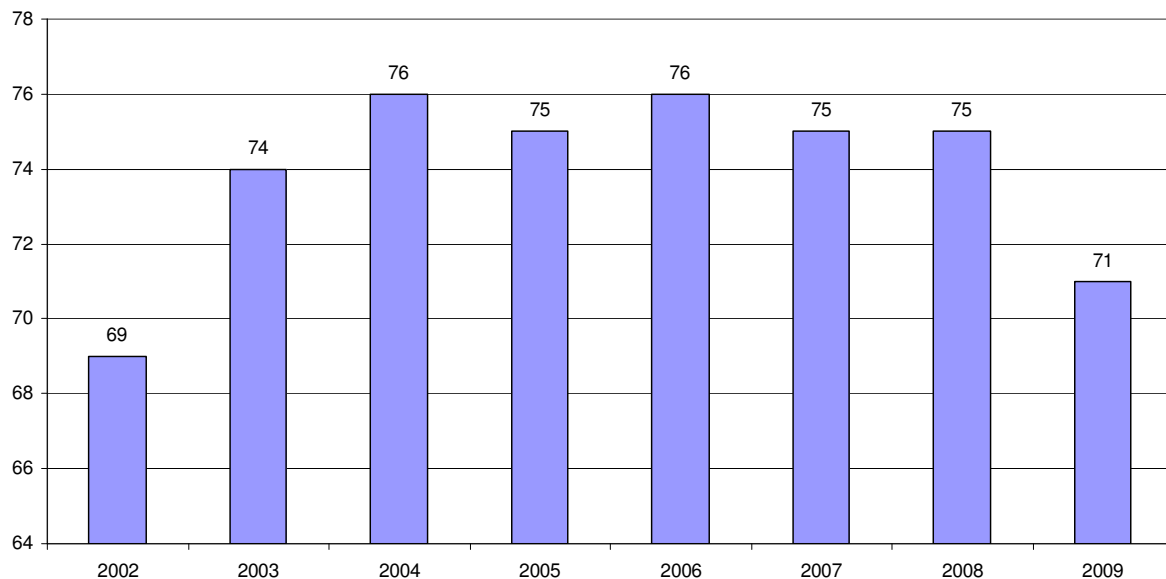

Van deze 6 294 geïnsemineerde merries werden 3 663 merries gedurende één cyclus geïnsemineerd op de centra, 1 675 merries werden 2 cycli geïnsemineerd en 956 merries kwam gedurende 3 of meer cycli naar de centra voor inseminatie.

3.2. Aantal drachtige merries

Er waren in totaal 4 446 merries drachtig op het einde van het seizoen. Dit komt overeen met een drachtigheidspercentage van 71%. Dit is een daling in vergelijking met de voorgaande jaren (figuur 8). Van 742 merries was op het einde van het seizoen het drachtigheidsresultaat niet gekend (12%) terwijl 1 106 merries niet drachtig waren (17%).

Figuur 8: evolutie van het percentage drachtige merries

4. Embryotransplantatie

In 2009 werden er bij 746 donormerries 1 163 embryo's gewonnen. Hiervan werden er 1 160 ingeplant bij draagmerries waarvan er uiteindelijk 911 drachtig waren, oftewel 78,5%. In vergelijking met 2008 is er daling van het aantal donormerries (-7%) en gewonnen (-8%) en ingeplante embryo's (-7%). In 2008 bedroeg het drachtigheidspercentage 75% dus hier is wel een lichte stijging merkbaar voor 2009.

Figuur 9 geeft het aantal donormerries weer per ras en geeft duidelijk weer dat embryotransplantatie vooral wordt uitgevoerd bij rijpaarden. Rijpaarden zijn hier merries die ingeschreven zijn in stamboeken zoals Zangersheide, Belgisch Warmbloedpaard, Belgisch Sportpaard, Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland, Selle Français, Holstein,... De term overige omvat de rassen quarter, draver, rijpony, fries en andalousiër.

Figuur 9: donormerries per ras

